תפארת יוסף — פרשת זכור

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך וגו' (דברים כ"ה:י"ז-י"ח).כתיב יזכר עון אבותיו אל ד' וחטאת אמו אל תמח (תהילים ק"ט:י"ד) ואיתא במדרש (תנחומא תצא ד) וכי אבותיו של עשו רשעים היו והלא צדיקים היו אברהם זקינו ויצחק אביו וכו', אלא מה שחטא נגד אבותיו וכו' וחטאת אמו אל תמח, ומה חטא נגד אמו בשעה שיצא מבטן אמו חתך עיקר מיתרין שלה שלא תלד וכו' (ועיין שם במדרש). והענין בזה כדאיתא בזוה"ק (לך ע"ח:) וימנע מרשעים אורם (איוב ל"ח:ט"ו) וימנע מרשעים דא תרח ובני ביתיה אורם דא אברהם וכו'. והיינו כמו שביאר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה, דהנה באמת לא שייך לומר שיש לתרח שום התיחסות לאברהם אבינו, מאחר שהיה ממש היפך ממנו, ולזה לא שייך לומר שתרח הוא הצינור שדרך עליו עבר אברהם אבינו, ורק אין לו שום חלק באור של אברהם אבינו, מאחר שעשה היפך ממש מאאע"ה. וזה, וימנע מרשעים, אורם דא אברהם, שתרח אין לו שום חלק באור של אברהם אבינו, ורק אברהם נחשב לבריה חדשה. והגם שמצינו במדרש (רבה נח ל"ח) שתרח עשה תשובה, זה הכל היה מצד אתערותא דאברהם אבינו, אבל בעת שיצא ממנו אברהם לא היה לו שום חיים. וכן הכא נמי לא שייך לומר שעשו הרשע יש לו חלק מעט מאורו של יצחק אבינו, מאחר שחטא נגד אבותיו, ועשה ממש ההיפך ממעשיהם. לכן אין לו שום התיחסות לחיים של יצחק אבינו. וזה שמסיים המדרש, בשעה שיצא מבטן אמו חתך עיקר מיתרין שלה כדי שלא תלד, והיינו שנטל עם עצמו כל כח ההולדה, שלא יהיה לו חלק בהם, שלא נשאר כלום אצל יצחק ורבקה ממנו. וזה הוא הענין ממלחמת עמלק שעליו אמר הכתוב (עובדיה א':ג') שוכני בחגוי סלע מרום שבתו אומר בלבו מי יורידני ארץ. וכמו שביאר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה שזה הוא כל התקיפות שלו, שיש לו חלק בקדושת אבות, מאחר שבא משני צדיקים מיצחק ורבקה, והולך ומתפשט עצמו בכל מזימת לבו על סמך התקיפות הזה. וזה, אשר קרך בדרך, והיינו שאומר מאחר שבאמת אין אדם יכול לברר עצמו עד גמר הבירור, כי מי יאמר זכיתי לבי, ורק שגמר הבירור הוא ביד השי"ת, והאדם תמיד הוא באמצע הדרך ויכול השי"ת לברר אותו אף שאינו מתחיל כלל בעבודה, ועומד תמיד בקטרוגים על ישראל על סמך זה התקיפות שיש לו חלק בקדושת אבות. ונגד המלחמה הזאת, הוא העצה, רק התגברות עבודה, והיינו שמראין לו שהשי"ת הציב בזה העולם שהאדם מוכרח לעבוד עד מקום שידו מגעת, ולפום צערא אגרא. והיינו מאחר שישראל עובדים עד מקום שידם מגעת, לזה יברר אותם השי"ת, שאני עמלק שאינו מתחיל כלל בעבודה. וכדאיתא בש"ס (מגילה ו.) יוחן רשע בל למד צדק בארץ נכוחות יעול וגו' (ישעיהו כ"ו:י') אמר יצחק לפני הקב"ה רבש"ע יוחן עשו אמר לו הקב"ה רשע הוא, אמר לו יצחק בל למד צדק אמר לו הקב"ה בארץ נכוחות יעול. והיינו, שעל אלו הד"ת המבוררים לו הוא עושה ג"כ ההיפך, אף שיש לו כח לעצור את רוחו והולך לו מתפשט עצמו בכל לבבו, א"כ בל יראה גאות ד', שבזה נפרד כולו מהקדושה ואין לו שום חלק בקדושת אבות,

מאחר שעושה ממש ההיפך. ואותו לא יברר השי"ת, כי השי"ת אינו מברר רק האומה הישראלית, מאחר שעובדים את השי"ת עד מקום שידם מגעת. ולזה מצינו אצל שאול המלך במלחמתו עם אגג מלך עמלק, כתיב (שמואל א ט"ו:ו') ויאמר שאול אל הקני לכו סרו רדו מתוך עמלקי פן אוסיפך עמו וגו' ובאמת לא היה לו מאמר רק להחרים את עמלק ומה רצה מהקני. ורק ענינו כדאיתא (במכילתא) גדול מה שנאמר ביהונדב בן רכב יותר ממה שנאמר בדוד המלך. דאילו בדוד המלך כתיב (תהלים פ"ט) לעולם אשמור לו חסדי ובריתי נאמנת לו וגו' אם יעזבו בניו תורתי וגו' ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. ואילו ביהונדב בן רכב כתיב (ירמיהו ל"ה:י"ט) לא יכרת איש ליונדב בן רכב עומד לפני כל הימים, בין קיימו ובין לא קיימו. והיינו, כי הכריתת ברית עם יהונדב בן רכב מבני קני, היה אף בלי שום עבודה. ולזה כאן במלחמת עמלק אמר שאול המלך להסיר קני מתוך עמלק, מאחר שאני צריך להראות כאן כנגד עמלק שעיקר הוא העבודה, ולפום צערא אגרא. ולזה לא אוכל להביט בשום אופן על הכריתת ברית שיש לך בלי שום עבודה. ולזה העצה להסירך מתוך עמלק, כי אוכל לאוסיפך עמו, כי מוכרח אני כעת להראות שבלתי עבודה לא יחפוץ השי"ת בזה העולם, ורק כפי עבודת אדם כן מראה לו השי"ת ההתקשרות שלו. ולזה איתא בש"ס (מגילה י"ח.) כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור, זכור בפה. והיינו, שאם תרצה להביט רק על עומק נקודת לבבך שבזאת הנקודה אתה נתמשך אחר רצון השי"ת. וזאת עדיין אין שום עצה נגד עמלק, מאחר שהוא ג"כ אומר שבעומק אינו רוצה רק מה שברצון השי"ת, ורק מוכרח לזכור בפה, ופה מרמז על לבוש האחרון מזה העולם כדאיתא בש"ס (ברכות ס"א.) פה גומר. והיינו כשתזכור בפה, שתעבוד על הגמר הלבוש מזה העולם עד מקום שידך מגעת. ואז תמחה את זכר עמלק לגמרי, מאחר שעל הלבוש עושה ממש ההיפך מרצון השי"ת: